

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд на за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

Тема:

**“Влияние на средствата на адаптираната физическа активност
върху физическата дееспособност
на деца със специални нужди”**

Автор: Шахесер Гюнеш

Докторант към катедра “Баскетбол, волейбол, хандбал”
на НСА „Васил Левски” (София)

Област на висшето образование: Здравеопазване и спорт

Професионално направление: 7.6.Спорт

Докторска програма: „Теория и методология на спортната наука“

Научен ръководител: проф. Росица Църрова, д-р

Изготвил рецензията: доц. Стоян Денев, д-р

В последните години все по-актуални стават проблемите, свързани със здравето, адаптираната физическа активност, социалната рехабилитация и интеграция на хората с увреждания. В този аспект разработката на Шахесер Гюнеш провокира интерес не само като реално приложение на адаптираната физическа активност при 14-18-годишни ученици, но и като възможност да се работи с тях със средствата на подвижните игри. Този факт определя избора на темата като актуален и с необходимата научно-приложна стойност.

Дисертационният труд е в обем от 161 страници и има завършен вид. Съдържа въведение, постановка на проблема, цел, задачи, методика и организация на изследването, анализ на резултатите, изводи и препоръки, библиографска справка и приложения.

Библиографската справка обхваща 132 литературни източника, от които 92 на български език, 38 на латиница и един интернет сайт.

Дисертационната разработка е написана на добър език и стил, онагледена е с 10 таблици и 70 фигури, които демонстрират отлични умения от автора при работата със съвременни технически средства.

В раздел първи е направен обстоен теоретичен анализ, който разкрива сериозната задълбочена подготовка на докторанта. На базата на направеното проучване на специализираната литература по изследвания проблем е изведена работната хипотеза.

Използван е научен стил на изложение, който доказва умението на кандидата за аналитичност и владееене на специализираната терминология.

Втора глава представя целта, задачите и методиката на изследването. Целта е ясно дефинирана, като за нейното решаване са използвани 5 основни задачи. Обектът и предметът са дефинирани правилно. Изследваните лица са общо 38 деца с интелектуални увреждания на възраст 14-18 години, които са разделени на експериментална и контролна групи. Експерименталната група включва 19 деца от Професионалното училище за хора с ментални увреждания към Регионалния инспекторат по образование в гр. Айдын - Турция. Контролната група е сформирана от 19 деца, избрани на случаен принцип, които имат традиционни занимания в центровете за работа с деца с увреждания. Изследването е проведено в Република Турция в периода 2015–2019 г.

За разкриване на особеностите на физическото развитие и физическата дееспособност на изследваните лица е приложена тестова батерия с подробно описани 10 показателя. Интерес представлява и описаната в приложение адаптирана експериментална методика, която предвижда включването на допълнителни подвижни игри.

Използван е съвременен математико-статистически инструментариум, включващ вариационен анализ, сравнителен анализ чрез t- критерия на Стюдънт за независими извадки, факторен анализ и метод на сигмалните отклонения.

В трета глава изчерпателно са анализирани резултатите от събраните и обработени данни от двете изследвания, снети в реални условия.

От тези анализи произтичат и **научните приноси** от разработката на Шахесер Гюнеш:

1. Разработена е специализирана методика за подобряване на физическото развитие и физическата дееспособност на деца с ментални дефицити със средствата на адаптираната физическа активност и подвижните игри.

2. Организиран и коректно е проведен спортно-педагогически експеримент, доказващ ефективността на апробираната в практиката адаптирана методика.

3. Разкрита е факторната структура и са изведени основните фактори на физическата дееспособност на 14-18-годишни деца с ментални увреждания от Република Турция.

4. Разработена е нормативна база за контрол и оптимизиране на физическата дееспособност на деца с ментални увреждания от Република Турция.

Изборът на подходящи таблици и фигури е направен много внимателно, което води до повишаване на информативната стойност на труда, както и за неговата четимост.

Изводите и препоръките в края на труда са добре формулирани и обективно произтичат от проведените проучвания.

Критични бележки и препоръки

В дух на коректност смятам, че изводите и препоръките биха могли да бъдат редуцирани.

Практическа значимост

Осъществено дисертационно изследване и постигнатите резултати доказват значимостта на поставената цел. Реализираните изследователски задачи и доказаната хипотеза относно въздействието на експерименталната методика върху физическото развитие и физическата дееспособност доказват необходимостта от специфичен (игрови) подход при 14-18-годишни деца с интелектуални затруднения от Република Турция.

Авторефератът резюмира съдържанието на дисертационния труд, в него са залегнали всички глави от дисертацията и по коректен начин представя основните изследователски резултати. Съдържа изводи, препоръки за спортно-педагогическата практика и предоставя списък с научните публикации по проблематиката на дисертационния труд.

Шахесер Гюнеш е представила **три публикации** по темата на разработката, които кореспондират с темата на дисертационния труд, с висока научно-приложна стойност са и се характеризират с прецизен стил.

Заключение

Считам, че целта и поставените задачи на изследването са постигнати. Оценката ми за дисертационния труд е определено положителна. Съдържанието и качествата на научната продукция на докторанта напълно удовлетворяват критериите, изискванията и условията за защита на дисертационен труд и придобиване на образователната и научна степен „Доктор“. На основата на всичко посочено по-горе считам, че има достатъчно научни аргументи да дам своя положителен вот за присъждане на **Шахесер Гюнеш** в област на висшето образование 7. “Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.6. Спорт, докторска програма „Теория и методология на спортната наука“.

15.01.2022 г.

изготвил становище:

гр. София

(доц. Стоян Денев, д-р)